

Ministerstvo školství České socialistické republiky

**Učební osnovy
hry na kytaru a cimbál pro II. stupeň studia na
lidových školách umění**

Hudební obor

Schváleno výnosem MŠ ČSR pod č. j. 14 466/85-35 ze dne 15. 4. 1985
jako učební osnovy pro II. stupeň studia na LŠU s účinností od 1. září 1986

STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., PRAHA

1987

11 524

Učební osnovy hry na kytaru pro II. stupeň studia na LŠU

Učební osnovy hry na kytaru v zásadě navazují na učební látku I. stupně s přihlédnutím k tomu, že na II. stupni mohou studovat i nadaní zájemci, kteří neprošli soustavným studiem na I. stupni, pokud splňují základní požadavky tohoto studia.

Cílem studia na II. stupni je připravit umělecky samostatného a pohotového amatéra, který bude vybaven takovými technickými a hudebními znalostmi a dovednostmi, které umožňují stylově čistou interpretaci přiměřeně náročných skladeb sólových, komorních a ansamblových a také improvizovaného doprovodu ke zpěvu či hře v různých nástrojových kombinacích.

Individuální vyučování hlavnímu předmětu slouží k upevňování, prohlubování a rozvíjení technických a výrazových složek hry a rozšiřování žákova repertoáru. Při volbě repertoáru na II. stupni je vedle hledisek pedagogických a odborných třeba dbát i na individuální zájmy žáka vzhledem k jeho zaměření. V plné míře se diferencuje i při zařazování do souborů různého obsazení.

Od absolventa II. stupně se vyžaduje dobrá orientace v kulturním a zejména hudebním životě se zvláštním zřetelem k uplatnění kytary v hudbě různých stylů a žánrů. Pro tento účel je třeba systematicky využívat individuálních i společných návštěv koncertů, poslechu rozhlasu, televize a dostupných nahrávek domácích i světových interpretů.

Studijní zaměření žáků: komorní nebo souborová hra - pro žáky od 14 let

hlavní předmět hra na nástroj

Délka studia: 4 roky

Učební plán č. 10

Poř. čís.	Předmět	Ročník			
		1.	2.	3.	4.
1.	Hra na nástroj a možnosti hry na příbuzné nástroje a nástroje elektrofonické podle studijního zaměření, průprava k souhře, improvizace a hra z listu.	1	1	1	1
2.	Čtyřruční hra /klavír/, doprovod vokální a instrumentální /všechny nástroje/ komorní hra nebo souborová hra nebo hra v orchestru	2	2	2	2

3. Nauka o hudbě nebo úvod do skladebných nauk +	1,5	1,5	1,5	1,5
Celkový počet vyuč. hodin týdně	4,5	4,5	4,5	4,5

+ Nepovinné přednášky

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Navázat na znalosti a dovednosti získané předchozím studiem. Vhodným výběrem studijního materiálu dát možnost k upevňování a dalšímu rozšiřování o technické prvky, které nebyly v látce I. stupně obsaženy. Podněcovat spontánní hudební projev žáka a v souladu s jeho intelektuální úrovní a dosavadními znalostmi postupně zvyšovat nároky na uvědomělý přístup k hraným skladbám. Rozvíjet také improvizaci schopnost v návaznosti na znalosti z hudební nauky. Věnovat pozornost rozvoji schopností pohotovosti hry z listu, komorní hře a doprovodu včetně hry podle akordových značek.

Studijní úkoly

Podle potřeby opakovat, upevňovat a doplňovat technické prvky nutné k zvládnutí hraných skladeb, zejména legato, melodické ozdoby, vhodné používání rejstříků a vibrata. Sledovat kvalitu tónu, vyrovnanost hry a vést žáka k soustavné sluchové sebekontrolě.

Stupnice

Jednohlasé v rozsahu 2 a 3 oktávy, typové dur i moll s nácvikem prstových variant pravé ruky v rychlejším tempu. Intervalové stupnice /oktávy, tercie/ dur i moll s prstovými variantami pravé ruky a zdokonalováním výměn poloh levé ruky.

Kadence

Rozšířené a zmenšené a zvětšené akordy. Procvičovat v různých figuracích pravé ruky. Kvintakordy a jejich obraty.

Hra podle akordových značek s vysvětlením jednotlivých symbolů, které určují charakter akordu.

Podle schopností a zájmu žáka je možno využít učebních osnov předmětu "Elementární improvizace".

Studijní materiál

Stupnice a akordy:

- Š. Urban: Cesta k umělecké hře na kytaru
- A. Sádlik: Stupnice a akordy
- J. Kohler: Kytarové kadence a rytmické figury tanců
- J. Jirmal: Základy kytarové techniky
- J. Solc: Tajemství akordových značek
- T. Mazur: Tabulky akordových hmatů na kytaře
- J. Ježek: Zpěvník 1 - 6 /pro zpěv a kytaru upravil O. Flosman/

Etudy:

- J. Jirmal: 30 etud
- M. Carcassi: 6 capriccií
- Š. Urban: Cesta k umělecké hře na kytaru - výběr
- Sbírký etud: F. Sor, D. Aguando, M. Giuliani a pod.
- L. Brouwer: Etudy č. 11 - 20

Přednesové skladby:

- J. Jirmal: Staří španělsíí mistři: Kytarová sóla č. 28
- J.S. Bach: Výběr skladeb " " č. 27
- R. de Visée: Suita d moll
- F. Tarrega: Výběr skladeb
- Š. Urban: Fantasie
- Klasické sonáty - výběr /F. Molino, M. Giuliani, A. Diabelli
- H.V. Lobos: Preludia
- M.M. Ponce: Preludia
- P. Eben: Mare Nigrum^x

Za školní rok nastuduje žák nejméně 5 etud nebo skladeb obdobného charakteru s technickým zaměřením k probírané problematice. Dále 4 přednesové skladby, z toho 1 polyfonní nebo v sonátové formě.

Sólovou skladbu možno nahradit komorní skladbou.

Postupová zkouška za 1. ročník není povinná.

Poznámka:

- Technicky nebo výrazově náročnější skladby označené x/ jsou vhodné pouze pro vyspělejší žáky, zejména se studijním zaměřením k přípravě na další odborné studium /uč. pl. č. 14/.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Tříbit smysl žáka pro stylově čistou interpretaci charakteristických skladeb různých národů a stylových epoch. Zvláštní pozornost věnovat poznávání etud a přednesových skladeb soudobých autorů. Opakováním dříve nastudovaných skladeb rozšiřovat žákův repertoár tak, aby byl schopen pohotově vystoupit s vhodným programem při různých mimoškolních vystoupeních. Přípravě veřejně prospěšných vystoupení věnovat ve vyučování stejnou pozornost jako interním a veřejným školním akcím, které jim spravidla předcházejí. Přiměřeně zvyšovat nároky na žákovu pohotovost při hře z listu, improvizaci doprovodů k písním včetně přede hry a dohry a uplatňování v souhře v kombinaci s další kytarou či jinými nástroji, případně v souborové hře - to vše podle zaměření studijního plánu žáka. Věnovat dostatek času poznávání vzorových interpretací kytarových skladeb.

Studijní úkoly

Technická cvičení zařazovat podle individuálních potřeb žáka v souvislosti se studovanými skladbami. Opakování jednohlavých stupnic s většími nároky na úroveň provedení. Intervalové stupnice - tercie, decimy, sexty. Zařazovat náročnější varianty repetování prstů pravé ruky. Dbát na vývoj techniky obou rukou, usilovat o větší zvukovou kvalitu při systematické sluchové sebekontrolě.

Převraty akordů ve čtyřhlase - varianty.

Kadence a jejich využití při improvizaci doprovodů.

Hra podle akordových značek.

Studijní materiál

Stupnice a akordy:

Jako první ročník včetně využití dostupných sborníků písní se značkami pro doprovod.

Etudy:

- M. Carcassi: op. 26, 31, 36
- L. Legnani: 36 capriccií /výběr/
- F. Sor: Etudy /výběr/
- E. Pujol: Etudy /výběr/
- M. Zelenka-J. Obrovská: Nové etudy II. díl
- L. Brouwer: Etudy 11 - 20

Přednesové skladby:

- J. Dowland: Tance /kytarová sóla č. 30/
- Sonáty a variace autorů: F. Sor, F. Molino, M. Giuliani,
A. Diabelli, V. Matějka
- F. Sor: Menuety
- Š. Rak: Výběr ze skladeb
- F.M. Torroba: Charakteristické obrázky
- M. Castelnuovo-Tedesco-Tonadilla
- J. Hatřík: Sonatina

Za školní rok nastuduje žák nejméně 5 etud s technickým zaměřením k probírané problematice. 2 - 3 přednesové skladby většího rozsahu z různých stylových období a odlišného charakteru. Sólová skladba může být nahrazena komorní skladbou.

Postupová zkouška:

Stupnice - 1 dur, 1 moll s příslušnými kadencemi /akordy/
1 etuda

1 - 2 přednesové skladby. Sólová skladba může být nahrazena skladbou v komorním obsazení.

Prokázat znalost hry z listu a doprovodu podle akordových značek v rozsahu základních harmonických funkcí.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Systematicky rozšiřovat žákův repertoár tak, aby se prakticky seznámil s ukázkami různých stylů i ve skladbách většího rozsahu. Dbát na přesnou a muzikální reprodukci na základě rozboru a pochopení autorova záměru v hrané skladbě. Udržovat rovnováhu mezi technickou a výrazovou složkou hry. Soustavně pokračovat ve hře z listu, doprovodech, improvizaci a souhře. Poskytovat žákům dostatek příležitostí k uplatnění nastudovaných skladeb. Rozšiřovat žákovy znalosti kytarové i jiné hudby poslechem vzorových interpretací.

Studijní úkoly

Legata ve větších skupinách, melodické ozdoby. Pasážové běhy. Pokračovat v technických cvičeních podle individuálních potřeb žáka.

Stupnice jednohlasé i intervalové procvičovat k větší technické i tónové dokonalosti v rychlejších tempech. Rozložené čtyřhlasé akordy v celém rozsahu s důrazem na čisté znění při změnách poloh levé ruky.

Kadence s použitím akordů na vedlejších **stupních** Modulace. Hra podle značek včetně stylizace doprovodů s volně improvizovaným basem.

Studijní materiál:

Stupnice jednohlasé i intervalové v celém rozsahu.
Čtyřhlasé akordy a rozšířené kadence.

Etudy:

- L. Legnani: Capriccia op. 26
- F. Sor: Etudy op. 29^x
- D. Aguado: Etudy pro levou ruku /Studie/
- D. Vissar: Pasážové etudy
- E. Pujol: Škola - etudy
- H.V. Lobos: Etudy^x

Přednesové skladby:

A. Mudarra: Fantasie a tance

J. Dowland: Fantasie a tance

S.L. Weiss: Suity

F. Sor, M. Giuliani: Sonáty

H.V. Lobos: Preludia /č. 2,5/

V. Kučera: Diario /výběr/^x

Výběr ze skladeb autorů - Š. Rak, L. Bárta, J. Burghauser

A. Lauro: Venezuelské valčíky^x

A. Barrios-Mangoré: Výběr z tanců a skladeb.

Za školní rok nastuduje žák nejméně 5 etud různého technického zaměření a 2 - 3 přednesové skladby odlišného charakteru.

Postupová zkouška za 3. ročník není povinná.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem práce ve 4. ročníku je upevnit žákovy znalosti a dovednosti tak, aby byl schopen uplatnit se v dalším životě jako samostatný, vzdělaný a pohotový amatér v celé šíři využití nástroje, tj. jako sólista, doprovazeč nebo člen souboru. S ohledem na časové možnosti žáka je třeba se soustředit zejména na opakování repertoáru nastudovaného v předchozích ročnících a na přípravu absolventského vystoupení. Stejně jako v předchozích ročnících představují uvedené přednesové skladby pouze příklad výběru repertoáru, který může učitel podle individuálního zaměření žáka obměnit za jiné, stejně obtížné. Stále se pěstuje hra z listu, komorní hra a hra improvizovaných doprovodů.

Studijní úkoly

Technická cvičení zařazovat podle individuálních potřeb žáka.

Procvičování stupnic, akordů a kadencí pro další rozvoj techniky.

Stálé stupňování nároků na technické a hudební provedení studovaných skladeb.

Studijní materiál

Stupnice jednohlasé i intervalové, rozložené akordy v celém rozsahu nástroje.

Etudy:

- F. Sor: Etudy op. 29
- M. Giuliani: Etudy op. 48
- H.V. Lobos: Etudy^x
- E. Pujol: Škola - etudy
- A. Gilardino: 10 transcendentálních etud^x

Přednesové skladby:

- J.S. Bach: Loutnové suity^x
- F. Sor: Sonata op. 25
- M.M. Ponce: Sonáty
- L. Brouwer: Chvála tance^x
- Š. Rak: Variace^x
- J. Rodrigo: 3 španělské skladby^x
- F.M. Torroba: Kastilská suite
- J. Turina: Fandanguillo, Ráfaga
- J. Fišer: Preludia^x

Koncerty s doprovodem /podle možností školy/ smyčcového kvartetu nebo orchestru.

- A. Vivaldi: Koncerty C, D dur
- F. Carulli: Koncert A dur
- M. Giuliani: Koncert A dur /školní/
- L. Boccherini: Kvintety
- L. Brouwer: 3 koncertní tance^x

Závěrečná zkouška

- 2 stupnice jednohlasé i intervalové s příslušnými akordy.
 - 1 - 2 etudy rozdílného technického zaměření.
 - 2 přednesové skladby z různých stylových období, z toho 1 cyklická.
- Závěrečnou zkoušku lze nahradit veřejným vystoupením.

Studijní zaměření žáků: příprava ke studiu na středních pedagogických školách, pedagogických fakultách a filozofických fakultách /hlavní předmět nauka o hudbě/ - pro žáky s před-
běžnou hudební přípravou.

Délka studia: 4 roky

Učební plán č. 14

Poř. čís.	Předmět	Ročník			
		1.	2.	3.	4.
1.	Nauka o hudbě	1,5	1,5	1,5	1,5
2.	Hra na nástroj ^{x/} /klavír, akordeon, kytara, housle/	2	2	2	2
3.	Elementární improvizace /doprovody k písním/, hra na lehkoovladatelné nástroje, základy taktovací techniky	0,5	0,5	0,5	0,5
Celkový počet vyučovacích hodin týdně		4	4	4	4
Nepovinný předmět sborový zpěv		1	1	1	1

x/ Pokud se žáci připravují ke studiu učitelství pro lidové školy umění na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, zvyšuje se počet vyučovacích hodin ve hře na nástroj celkem na 2,5 hodiny týdně ve všech ročnících.

Náročnější program tohoto studijního zaměření je určen pro budoucí zájemce o studium s hudební specializací na Pedagogické fakultě a Filozofické fakultě /hudební výchova, učitelství LŠU, hudební věda a podobně/ a pro ty, kteří se chtějí věnovat zájmové umělecké činnosti na vyšší sólistické úrovni.

Cílem je vybavit absolventy tohoto studijního zaměření nejen solidními základy profesionální dovednosti instrumentální, které by jim umožnila úspěšné pokračování ve studiu na vysoké škole, případně samostatné amatérské uplatnění v kulturním životě společnosti, ale i přiměřenými znalostmi hudebně teoretickými a širším rozhledem kulturně politickým.

Učební plán zahrnuje proto vedle hry na nástroj i povinný komplexní předmět Nauka o hudbě /intonace, základy harmonie,

kontrapunktu, hudebních forem a dějin hudby/ a podle podmínek školy a konkrétního zaměření žáka také další předměty. Splnění učebních osnov předpokládá pravidelné, intenzivní a soustavné cvičení v daleko větším rozsahu než u žáků praktického studia. Žák musí být veden k tvořivému uplatnění všech poznatků z nauky o hudbě a to jak při uvědomělém studiu kytarových skladeb, tak zejména při hře z listu, harmonizaci a stylizaci doprovodů i v komorní hře. V konečné fázi by úroveň žáka měla splňovat požadavky profesionální kvality.

Studijní materiál čerpá v zásadě z učební látky uvedené v učebních osnovách pro studijní zaměření na komorní nebo souborovou hru. Učitel vypracuje individuální celoroční plán práce žáka, který klade zvýšené nároky na kvalitu i kvantitu v porovnání se všeobecným studijním zaměřením.

Ve studijním plánu je potřebné rozlišit:

- a/ látku určenou k veřejnému provedení a zkouškám. Základním předpokladem je po všech stránkách dokonalé zvládnutí a hra z paměti,
- b/ látku pro poznávání literatury: může být nastudována zběžněji, sleduje pohotové proniknutí do hudební struktury díla a jeho stylového provedení,
- c/ připravenou hru z listu. Účelem je získání zběhlosti ve čtení notového záznamu, poznávání literatury, pěstování smyslu pro stavbu díla, spontaneitu hudebního projevu,
- d/ souhru s druhým nástrojem.

Průpravná technická cvičení:

K soustavnému a všestrannému rozvoji žakovy techniky používá učitel vhodně volených průpravných cvičení, která předjímají technické problémy studovaných skladeb a zaměřují se na ty oblasti techniky, které se častěji vyskytují v běžné literatuře na př. velké výměny poloh, skoky, speciální folklorní techniky, speciální technické prvky vyskytující se v soudobé literatuře.

Stupnice a akordy:

Učitel rozvrhne látku na čtyřleté období studia tak, aby žák zvládl vedle všech jednohlasých durových a mollových stupnic i všechny intervalové a trojhlasé. Všechny trojhlasé a čtyř-

hlasé akordy v celém rozsahu nástroje, v rychlém tempu a při zachování plné tónové kvality a využití dynamického rozsahu.

Etudy:

Cílem studia etud je získání technických dovedností potřebných k dokonalému provedení následně studovaných přednesových skladeb.

Přednesové skladby:

Při studiu přednesových skladeb dbát na tříbení smyslu pro plné využití všech výrazových prostředků i stylůvost provedení.

Žák je povinen nastudovat za ročník nejméně 8 etud a 4 přednesové skladby, z toho 1 cyklickou nebo variační.

Postupové a závěrečné zkoušky

Postupovou zkoušku v 1., 2. a 3. ročníku a závěrečnou zkoušku ve 4. ročníku vykoná žák v tomto rozsahu:

2 stupnice s příslušnými kadencemi/akordy/

2 - 3 etudy

2 přednesové skladby rozdílného charakteru, z toho

1 polyfonní, variační nebo v sonátové formě.

Žáci připravující se na učitelské povolání musí při závěrečné zkoušce ve 4. ročníku prokázat znalost improvizovaného doprovodu v rozsahu probírané látky.

Studium ukončí žáci veřejným absolventským vystoupením.

Hudební materiály pro přípravu k souhře, souborovou hru,
komorní hru, hru z listu a doprovodů.

I. ročník II. stupeň

Dua:

- J. Powrozniak, seš. č. 7, Utwory dawnych mistrzow, PWM
J. Powrozniak, seš. č. 12: Transkrypcje klasykow, PWM
F. Carulli: 24 duet = 24 duette für zwei Gitarren, vyd. Peters
Leipzig
F. Sor: Leichte duette, ed. Schott's Mainz
J. Kormanunda: Španělský tanec /rukopis LŠU Luby u Chebu/
B. Henze: Das Gitarrenspiel, seš. 1a, vyd. Mitteldeutscher Verlag
Halle
F. **Tarrega**: Rosita - arang. O.Špačkové /rukopis LŠU Biskupská,
Praha 1

Tria:

- B. Henze: Das Gitarrenspiel, seš. 14
Spielmusik für 3 Gitarren, vyd. Mitteldeutscher-Verlag, Halle
P. Malhocký: Jihočeská a jihomoravská romance /rukopis Č.Budějovice
Vítězného února 4/

Kvarteta:

- S. Schneider: Kvarteta, vyd. VEB Hofmeister
O. Špačková: Rožnovské hodiny /rukopis LŠU Biskupská, Praha 1/
J. Maštalíř-E.Mleziva: Tři melodie ve starém slohu pro komorní hru.
/rukopis LŠU Trhanovské nám. Praha 10/

Vícečlenné obsazení:

- E. Mleziva: Skladby pro kytarový soubor, vyd. Supraphon
E. Mleziva: Skladby a úpravy pro kytarové soubory, seš. č. 1 - 5
/rukopis LŠU Praha 10, Trhanovské nám./
E. Mleziva: Skladby a úpravy pro souborovou hru s různými nástrojovými kombinacemi, seš. č. 1 - 2 /rukopis LŠU Praha 10,
Trhanovské nám./
B. Henze: Das Gitarrenspiel. seš. č. 15 - Spielmusik für Blockflöte
und **andere Instr.** und Gitarre - Vyd. Mitteldeutscher
Verlag, Halle.

B. Henze: Das Gitarrenspiel, seš. 15a, vyd. Mitteldeutscher Verlag,
Halle
Spielmusik für Melodieninstrumente und Gitarre

Kytara - flétna:

F. Mrtvý: Malá suita, Supraphon

Kytara - housle:

N. Paganini: 6 sonat od. 2, vyd. Muzgiz-Moskva

Kytara - klavír:

A. Diabelli: Sechs leichte Stücke, Ed. Schott's

Kytara - zpěv:

B. Henze: Das Gitarrenspiel, seš. 11, vyd. Mitteldeutscher Verlag
Halle

Kytara - flétna:

J. Maštalič-E. Mleziva: Sbirka č. 3, seš. č. 1

Kytara - mandolina:

E. Mleziva: Rukopisy LŠU Praha 10, Trhanovské nám.

2. ročník II. stupeň

Dua:

S. Juřica: Kytarová dua - Transkripce a úpravy, Supraphon

F. Carulli: 24 Duette für 2 Gitarren, Ed. Peters

B. Henze: Heft 1a, Mitteldeutscher
Verlag, Halle

J.S. Bach: Výběr z úprav

J. Matys: Duettina - 4 lehké kusy pro housle a kytaru

Tria:

B. Henze: Das Gitarrenspiel, Heft 14= Spielmusik für drei Gitarren

J. Powroznik: Tercety Gitarowe, sešit XVI, PWM

Š. Rak: Trio č. 1 a 3 /rukopis u autora/

Kvarteta:

O. Špačková: Tanec "BK - 4"

Komorní hra:

- J. Powrozniak: Kameralna Muzyka Gitarova
housle-kytara, klavír-kytara, violoncello-kytara, seš. VIII, PWM
- B. Henze: Das Gitarrenspiel, Heft 15a, Mitteldeutscher Verlag,
Halle =
= Spielmusik für Melodieninstrumente
und Gitarre

Kytara - housle:

- N. Paganini: 6 sonat op. 2, vyd. Muzika-Moskva
výběr z transkripcí.

3. ročník

Dua:

- F. Couperin: Sechs Stücke für zwei Gitarren, vyd. Budapest, Editio
Musica Budapest
- L. v. Beethoven: Sonatina E, Adagio, per 2 Chitarre
- D. Scarlati: 5 sonate per 2 Chitarre, Ed. Mus. Budapest
- J.Fh. Rameau: Wybrané utwory, PWM
- B. Henze: Spielmusik für zwei Gitarren, Heft 13, vyd. Mitteldeutscher
Verlag, Halle

Tria:

- B. Henze: Das Gitarrenspiel, Heft 14, vyd. Mitteldeutscher Verlag,
/Spielmusik für drei Gitarren/

Komorní hra:

- B. Henze, sešit 15a
" "

4. ročník

Dua:

- B. Henze: Heft 13

Tria:

- B. Henze: Heft 14

Kvarteta:

- A. Vivaldi-O.Špačková: Koncert C dur pro kytarový kvartet,
rukopis, LŠU Praha 1, Biskupská
- A. Vivaldi-C.Klučka: Koncert C dur pro soubor s různými nástrojovými kombinacemi, seš. č. 3,
E.Mleziva: rukopis LŠU Praha 10, Trhanovské nám.

Vícečlenné obsazení:

- A. Vivaldi-Em.Mleziva: Koncert G dur a a moll pro kytarový soubor seš.č. 6, rukopis LŠU Praha 10, Trhanovské nám.
- M. Giuliani: Studienkonzert für Gitarre, VEB Hofmeister, Leipzig
Für Gitarre mit Begleitung von Streichinstrumenten /I.věta/
- F. Carulli: Koncert A dur s doprovodem malého orchestru
- A. Vivaldi: Koncert C dur, Editio Musica Budapest
- A. Vivaldi: Koncert D dur, " "
- A. Vivaldi: Koncert D dur " "
- A. Vivaldi: Koncert d moll " "

Podle možností školy může žák zakončit studium méně obtížným koncertem pro kytaru a orchestr /s kvartetem neb klavírem případně s doprovodem kytarového orchestru/ nebo vystoupit jako spoluúčinkující jakéhokoliv komorního souboru LŠU.

Uvedené notové materiály pro přípravu k souhře, souborovou hru, komorní hru, hru z listu a doprovodů jsou udávány pouze jako příklad /bylo čerpáno z dostupných materiálů ze školních archivů, z edic NDR, MLR, SSSR, PLR i z materiálů Městské knihovny v Praze/. Tyto uvedené materiály mohou být nahrazeny a doplněny jinými dle úvahy vyučujícího.

Již vydané: Ed. Panton:

- J. Teml: Čtyři invence pro housle a kytaru
- J. Feld: Capriccio pro dechový kvartet a kytaru
- Š. Lucký: Duo concertanto, pro violoncello a kytaru
- M. Krejčí: Serenáda pro flétnu a kytaru
- J. Štěpánek: Duo pro housle a kytaru

Zatím nevydané: V hudebně informačním středisku ČHF

Rukopisy

- L. Bárta: Čtyři kusy pro housle a kytaru
- J. Matys: Přednesové studie pro kytaru a kontrabas

- J. Berkovec: Suita pro flétnu, kytaru a smyč. orchestr
J. Burghauser: Patero zamyšlení pro violu a kytaru
K. Kohout: Koncert pro kytaru /s doprovodem orchestru/
J. Obrovská: Concertino meditativo pro kytaru a smyč. orchestr
" : Koncert C dur pro kytaru a orchestr
S. Bodorová: Canzone do sonar per Chitarra ed orchestra
R. Smetana: Toccata pro kytaru a cemballo
E. Douša: Aforismy pro sopránovou flétnu a kytaru

Materiály k zapůjčení v Českém hudebním fondu
půjčovna hudebních materiálů
Praha 1, Pařížská 13, 110 00

- P. Fiala: Lyrické dialogy pro dvě kytary
O. Flosman: Serenády pro housle a kytaru
F. Gauze: Fantazie pro housle a kytaru.
M. Hájků: Parthia česká /pro alt.flétnu, loutnu /kytaru/ a gambu
violoncello/
J. Málek: Deset snadnějších skládků pro 1-3 zob.flétny, kytaru
a bicí
J. Manoušek: Lázeňské proměny, suite pro housle a kytaru
J. Páleníček: In modo antico
Suite pro violoncello a kytaru
Š. Rak: Památce Iliady pro flétnu a kytaru
" Rovný s rovným, sonáta pro dvě kytary
" Památce renesance, suite pro 4 kytary
J. Truhlář: Minicyklus pro 4 kytary
" Obrazy pro violoncello a kytaru
" Sonatina pro housle a kytaru op. 17
" Skicy pro kytaru a akordeon
" Lyrické obrazy pro dvě kytary

Další materiály doporučujeme sledovat v hudebně informačním
středisku ČHF - Pařížská 12, Praha 1, PSČ 110 00 a ve vydava-
telství Panton.

Elementární improvizace /doprovody k písním/

Stylizace kytarového doprovodu /Metodický postup/

Předmětem výuky hry stylizovaného kytarového doprovodu je vypěstovat u žáka pohotovost v doprovázení lidových a umělých písní, kterým by melodicko-rytmicky vystihl charakter interpretované písně. To však předpokládá dokonalé zvládnutí látky předcházejících odabsolvovaných ročníků. Tyto znalosti pak teprve umožní pestré využití různých technických prvků ve hře, správné používání harmonických funkcí pro doprovázenou melodii, k vytvoření vtipných úvodů /předeher/, melodických výplní a závěrů skladby. Znalost čtení z akordických značek je nevyhnutelná. Zvládnutí elementární nauky o harmonii a tvoření melodických motivů je věc prospěšná.

Učitel praktickými ukázkami a vysvětlením účelnosti takového doprovodu odvádí žáka od jednostranného a monotónně se opakujícího "trsání" akordů a přivádí jej na cestu, po které může později dojít k subtilnějšímu vyjádření svých vnitřních hudebních představ v hudebních formách kompozičních nebo improvizací.

V průběhu studia učitel žáka seznámí s nejpoužívanějšími styly jak v oblasti lidových písní, tak skladeb populárního, tanečního a jazzového charakteru, jako: waltz, foxtrot, swing, blues, rock-balada, shuffle, samba, tango a další podle zájmu žáka.

Studijní materiál: J. Kohler: Rytmické figury tanců /např. foxtrot, shuffle, samba, tango/

Metody a formy práce

1/ Učitel zadá či vybere z materiálu doneseného žákem píseň, která se mu po hudební stránce jeví jako nejhodnotnější. Při posuzování písně, kterou si žák sám navrhnul, neopomine se jej zeptat, proč se mu právě tato píseň líbí. Důvod, že píseň je v současné době nejhranější skladbou, radikálně odmítne. Vysvětlí, že popularita nemusí být vždy měřítkem hodnoty. V případě, že se jedná o píseň

nižších hudebních kvalit, poukáže na slabá místa v písni, případně na určitý druh hudební obhroublosti, který si získal zatím nevy-
pěstovaný hudební cit žáka. Při zadání písně podle svého výběru
postupuje naopak.

2/ Nejprve necháme žáka zahrát melodicky správně vybranou píseň.
Upozorníme ho na zajímavá rytmická dělení /pokud je odlišné od
klasického frázování/, na formu písně, odstraníme případné into-
nační nedostatky. Žáka vyzveme, za předpokladu, že zná dobře text
písně, aby si ji zazpíval.

Po jejím melodicko-rytmickém zvládnutí promluvíme s žákem
o stylu, ve kterém píseň vznikla. Zdůrazníme, že tato skutečnost
má zásadní vliv na výběr charakteristické rytmické figury, jež se
musí v doprovodu objevit.

3/ Dále si žák přehraje v pomalých čtvrtých hodnotách harmonii,
nad kterou se nese melodie a snaží se přitom píseň zpívat, jak si
ji předcházejícím hraním zapamatoval. Při hraní akordů učitel
sleduje, aby žák měl akord /pokud to jde/ v takovém obratu, jenž
by svým vrchním hlasem /sopránem/ podpíral zpívanou melodii.
Hlavně upozorní na disonance, které mohou vzniknout při používání
obohacených akordů o přidané a alterované tóny.

4/ Po zvládnutí takto homofonně zahrané harmonie, přistoupíme
k vyhledání rytmické figury, která by vystihla styl hrané písně
a způsob, který bude pro žáka nejhratelnější. Charakteristický
rytmus se nejčastěji objeví na melodických strunách v homofonním
seuzvuku /např. bossa-nova/, při čemž basu prozatím přenecháme
úlohu fundamentu a rytmické opory. Charakteristický rytmus se může
objevit také ve figuraci rozloženého akordu. Takto zahrany doprovod
se bude vůči interpretované písni projevovat již velmi citlivě.

5/ Upozorníme žáka, že přechody mezi jednotlivými harmonickými
funkcemi se dají spojit melodickým pohybem v basu. Tento pohyb je
nejhezčí tam, kde může např. připravit nástup nové hudební
fráze nebo pod melodií s držným tónem a nebo v pauzách, kterých
je v melodii vždycky dost. Jednotlivé tóny v basu by měly vždy

směřovat k tónice dalšího nového akordu a melodická kontura basu by měla být pokud možno v protipohybu k melodii. Je-li předcházející pohyb v basu zakončen tónem, jenž ve vztahu k první době následujícího taktu je v půltónovém kroku, vyzní takový postup v basu nejlépe. Vše ostatní je vyhrazeno hudební představivostí žáka a učitele.

6/ Poslední oblast patří ve stylizovaném doprovodu tzv. vyhrávkám, které se dějí ve značné části formou improvizace. Ty zajišťují doprovodu největší působivost a stylový charakter písne přímo podtrhují. Pro žáka, jehož hudební představivost byla cílevědomě rozvíjena hrou jednotlivých motivků podle sluchu, je to hračkou. U žáka s menší hudební invencí můžeme poukázat už na sám fakt, že vyhrávka, sestavená z výrazného místa skladby, přináší určitý hudební zisk a depreved velmi ebehatí.

Je zřejmé, že další zpracování vhodného stylizovaného kytařového doprovodu není už věcí jen učitele, ale vlastní hudebností žáka, která je plně závislá na jeho talentu a studijní pili. Sám doprovod nadanější žáky přímo vybízí, aby písne s pěknou melodií podpořili bohatší harmonizací, členitějším rytmickým cítěním, nějakou zajímavou basovou figurou. Ale to už přesahuje náčrt toho, co požadujeme od absolventů našich lidových škol umění.

Hra na cimbál

Hře na cimbál se vyučuje na II. stupni LŠU podle učebního plánu č. 10 /viz. str. 1/.

Učební osnovy hry na cimbál pro II. stupeň v zásadě navazují na učební látku základního studia s přihlédnutím k tomu, že zde mohou studovat i nadaní zájemci, kteří neprošli soustavným základním studiem na LŠU. Při přijímací zkoušce musí ovšem splnit požadavky tohoto studia. Předpokládá se, že budou u žáků i rozdíly v technických dovednostech, nástrojových schopnostech a v celkovém hudebním projevu. Z tohoto důvodu není učební látka rozdělena do jednotlivých ročníků a učební osnovy uvádějí výchovně vzdělávací cíl, studijní úkoly a veškeré hudební materiály souhrnně. K vypracování individuálních studijních plánů přistupuje každý učitel s přihlédnutím k žakovým schopnostem, nástrojové vyspělosti, k jeho časovým možnostem a musí brát v úvahu také cíl jeho studia.

Vzhledem k celkové náročnosti této výuky, by měli na tomto stupni LŠU vyučovat zkušení pedagogové, jejichž odbornost a umělecká úroveň jsou zárukou správného odborného a harmonického rozvoje žakovy osobnosti a současně přinesem do naší socialistické kultury.

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem studia je připravit umělecky samostatného, dobrého a pohotového amatéra, který bude vybaven takovými hudebními a technickými dovednostmi, aby byl schopen stylově čisté interpretace přiměřeně náročných skladeb sólových, komorních i ansámblových.

Cimbálová hra, jaká každé reprodukční umění, představuje řadu složitých, duševních a fyzických úkonů. Žáka postupně vychováváme k náročnosti a kritičnosti vůči vlastní hře, nezapomínáme na výchovu k samostatnému hudebnímu myšlení. Rozvíjíme jeho schopnosti improvizáční a invenční, zvýšenou pozornost věnujeme hře a doprovodu lidových písní.

Cíl naší učebně výchovně práce je vychovávat žáky nejen k sólové hře, ale přivést jejich dovednosti k praktickému společen-

skému uplatnění. Jde o aktivní zapojení cimbalistů do souborů a to nejen folklorních. I soudobá nonartificionální hudba /jak se dnes říká populární a jazzové hudbě/, často využívá neopakovatelného barevného zvuku cimbálu. Cimbál se velmi dobře realizuje i v hudbě minulosti, jak je patrné z praxe např. souboru Pražských madrigalistů nebo brněnského souboru historických nástrojů Camerata Moravica. Také komorní hra v kombinaci s různými nástroji je pro žáky zajímavá a z hlediska jejich hudebního rozvoje nezbytná.

Hudební rozhled žáků rozšiřujeme o nové skladby z oblasti současné hudby, kde je cimbál rovnocenným nástrojovým partnerem. Do vyučovacích hodin zařazujeme proto též poslechy vhodných gramofonových a mg. nahrávek našich i zahraničních.

Během studia na II. stupni získává žák náročnější techniku a prohlubují se jeho hudebně výrazové schopnosti. V technické oblasti by měl zvládnout podle daných možností všechny formy cimbálové hry: klidné a vyrovnané tremolo ve dvojhlasé, veškeré druhy úhozu, skoky, dvojhlasé intervaly, vícehlasé arpeggio. Vyžadujeme čistotu hry, úhozovou vyrovnanost, techniku pohotové pedalizace, funkčnost paliček. Dynamikou, frázováním, kulturou a ušlechtilostí tónovou, která se promítá v celkové zvukové nástrojové hře a její vyrovnanosti, vedeme žáka k hlubšímu pochopení obsahu studovaného díla. Podporujeme osobitý přístup k interpretovaným skladbám. V přednesových skladbách používáme různé druhy paliček, které ovlivňují zvukovou barevnost. Neopomíjíme v učebně výchovném procesu zařazování hry z listu. Při výběru repertoáru respektuje učitel nejen hlediska pedagogická, ale bere v úvahu individuální zájmy žáků. V hodinách výuky hovoří se žáky o veškerém hudebním a kulturním dění.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Shrnutí výsledků dosavadního studia a doplnění studijních úkolů podle potřeb a schopností žáka.

Technická příprava

Průpravná cvičení, která řeší technické problémy studovaných skladeb podle individuálních potřeb žáka, se zvláštním zřetelem

na specifičnost nástroje: technika pedalizace, úhřozová a zvuková vyrovnanost, čistota hry, kultura tónová, skoky, tremolo ve dvojhlase atd.

Stupnice a akordy

jsou základem cimbélové techniky.

Durové a mollové stupnice hrát v celém rozsahu nástroje v šestnáctinovém pohybu. V terciích a oktávách v osminovém pohybu.

Velký rozklad v celém rozsahu nástroje. /Též dominantní 7, zmenšený 7/. Akordy arpeggio 4hlasé, 6hlasé.

Chromatická stupnice v celém rozsahu nástroje.

Etudy

Studovat raději kratší, ve kterých se řeší různé technické obtíže. Etudami nepřetěžovat žáky a různé technické problémy vyřešit přímo i v přednesových skladbách /použít promyšlené správné technické průpravy a nácviků/.

Hra z listu

Cílem je vypěstovat orientaci v notovém záznamu a pohotovou reprodukci bez předcházejícího podrobného studia. Zachovat nerušený rytmický průběh, melodickou linii a harmonii v hrané skladbě.

Improvizace cimbálových doprovodů

Zvládnout a prakticky upevňovat základní znalosti doprovodu lidové písně. Cimbalista se musí naučit pohotově reagovat v improvizaci při doprovodu písní různého charakteru /ke zpěvu nebo jiným nástrojům/.

Čerpat lidové písně z různých zpěvníků např. J. Gelnar: Národní zpěvník

Hudební materiál

Etudy

V. Brada: Osmitaktová cvičení

G. Allaga: Válogatott tanulmányok cimbalomra - výběr
/Edition Musika Budapest/

- M. Carcassi: Capriccia - výběr /kytara/
E.H. Kayser: op. 2 Etudy - výběr /housle/
R. Kreutzer: 42 etud - výběr /housle/
F. Mazas: op. 36 /Melodické etudy/ - výběr /housle/

Přednesové skladby

- A. Pek: Sonaty č. 1, 2, 3
 Poetická etuda
 Ekloga
 Meditace
 Divertimento
 Stará píseň
- V. Brada: Adagio
- J. Mazourová: Preludium, Toccatina
- L. Papp: 9 bagatelle cimbalomra /Editio Musica Budapest/
B. Sárosi: Szonatina cimbalomra /EMB/
O. Palkovský: Slow-fox etuda
G. Kósa: Divertimenta /EMB/
G. Allaga: Koncertní etuda d moll
 " Bouře
- B. Barták: Píseň /klavír/
A. Busch: Dva tance
B. Zapletal: Invence
O. Palkovský: Variace na slovácké téma
A. Pek: Koncertní etuda chromatická
A. Chačaturjan: Etuda /klavír/
J. Leach: Variációk cimbalomra /EMB/
J. Janáček: Výběr z cyklu "Po zarostlém chodníčku"
F. Tárrega: Výběr skladeb /kytara/
Z. Kaňák: Sonáta pro cimbál
C. Debussy: Arabeska /v úpravě A. Peka/
J. Dadák: Etuda
J. Dadák: Čtyři beskydské pozdravy
P. Károlyi: Négy cimbalomdarat /EMB/
G. Kurtág: Szálkák /EMB/

Skladby komorní

- J. Nečas: Na samý cimbál, volná fantázie na motiv lašské písně
/s rytmickým doprovodem/
S. Jakubiček: Slovenské písně pro 2 cimbály
J. Krček: Český tanec pro 2 cimbály
Š. Čikoš: Variace na východoslovenskou karičku /cimbál s doprovodem/
J. Frolka: Jak kukačka kuká /cimbál s doprovodem/
J.G. Hrizko: Cikánský tanec /cimbál s doprovodem/
A. Ciriac: Hora lui phantazi pro cimbál a komorní soubor
O. Chlubna: Slovácké nocturno /cimbál a komorní soubor/

Cimbalom - muzsika I.

Magyar s zertzok muvei egy és két cimbalomra /EMB/

Cimbalom - muzsika II.

Kamarazene egy dallamhangszerre és cimbalomra /EMB/

Z. Kaňák: Suita pro housle, klarinet a cimbál

V. Vanša: Epifory pro cimbál, klarinet, soprán

J. Mazourová: Andante e Vivo /cimbál, housle, klarinet/

Během školního roku nastuduje žák 5 etud, 2 kratší a 1 závažnější přednesovou skladbu, 2 skladby komorní, doprovody k písním /ke zpěvu, do souboru/, ve hře z listu skladby pro poznání literatury a získání pohotovosti.

Postupová zkouška

Na závěr 2. ročníku vykoná žák postupovou zkoušku v tomto rozsahu:

2 stupnice dur a moll

velký rozklad, akordy arpeggio

1 skladba technického charakteru /etuda/

2 přednesové skladby odlišného charakteru nebo 1 skladba cyklická

/sólově, duo nebo komorní/

lidová píseň

Závěrečná zkouška

Studium II. stupně LŠU ukončí žák ve 4. ročníku závěrečnou zkouškou, interním nebo veřejným absolventským vystoupením, kde přednese v libovolném výběru skladby odpovídající náročnosti a trvání z oblasti hry sólové, v duu nebo komorní.

Základní umělecká škola Březnice
Náměstí 2, 262 72 Březnice
IČ: 61904201, tel. 318 682 342

Ministerstvo školství České socialistické republiky

Učební osnova
hry na kytaru a cimbál pro II. stupeň studia na
lidových školách umění

Hudební obor

Vypracoval Výzkumný ústav pedagogický

Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p. Praha roku 1987
jako svou publikaci č. 10-03/2

VA 1,72 — Náklad 1000 výtisků

Tematická skupina 35

2. vydání 1987

Rukopis neprošel v nakladatelství jazykovou
ani redakční úpravou.

Cena brožovaného výtisku Kčs 2,—
502/22,816

Tiskem účelové tiskárny SPN

11 524

14 - 555 - 87

Kčs 2,—